

Hinc 1° non sufficit praesentia Parochi mere physica, cum ad id, quod fit, animadvertere debeat: unde ebrius, dormiens, amens, matrimonio assistere nequit.

2° Non est necesse, ut videat contrahentes, dummodo eos suum consensum clare exprimentes audiat: proinde caecus matrimonio assistere potest: non tamen caecus et surdus.

664. **Quaesita.** — QUAER. 1° *An valide assistat Parochus vi et metu coactus?*

Resp. Affirm., quia sufficit de iure, ut sit praesens, et sciat, quid fiat, sive volens, sive nolens; manifestum est ex Declaratione S. Congr. — Vide S. Lig. n. 1092. (92).

QUAER. 2° *Quo in loco Parochus vel Sacerdos ab eo deputatus, matrimonio assistere possit?*

Resp. 1° Ubique valide assistere potest, etiam extra parochiam.

Resp. 2° Non potest licite assistere, seclusa gravi causa, nisi 1° in Ecclesia sua parochiali; 2° in alia Ecclesia parochiali de consensu Parochi loci illius; 3° in Sacellis vel Oratoriis privatis de licentia Episcopi, in cuius ditone situs est locus.

(92) Non praetermittendus est casus, quo Parochus volens resistere, ne haberi queat velut testis, claudit oculos, obturat aures, vel clamat, et aufugere conatur, ut videlicet irritum actum efficiat propterea quod affirmare dein possit, se nihil vidisse aut audivisse. At enim iam centies id respondit S. Congregatio, quod habetur etiam in responsione ad Episcopum Giennensem an. 1581. (apud Bened. XIV. *De Synod.* lib. 13. cap. 23. n. 1.), matrimonium scilicet esse invalidum, si parochus ea, quae agerentur, neque vidit, neque audivit, NISI TAMEN AFFECTASSET NON INTELLIGERE.

Quam clausulam perpendens Benedictus XIV. (l. c. n. 11.) docet, de eo casu accipiendam eam esse, quo parochus incivitus ad matrimonii contractum adhibitus, ideo nec videt, nec percipit, quia data opera neque videre voluit, neque percipere, cum tamen et videre et percipere naturaliter potuisset eadem ratione, qua testes ad eum ipsum contractum adhibiti et vidisse se, et percepisse fatentur. Et deinde de causa

agitata an. 1753.: *Celebris fuit anno praeterito 1753. Causa Carthaginensis matrimonii, in Concilii Congregatione agitata et iudicata, in qua agebatur de quodam matrimonio contracto coram parochi domi suae inopinate deprehenso, qui virum quidem aspexerat, eiusque verba perceperat; feminam vero nec viderat, nec audiverat.* Et memoratis Theologorum studiis, ac DD. sententiis concludit: *Sed cum factum ipsum, de quo agebatur, accurate perpensum fuerit, eiusque circumstantiae omnes diligenter excussae, manifesto compertum est, quod si Parochus mulierem non vidit, eiusque verba non intellexit, hoc ideo evenit, quia ipse obfirmato animo eandem videre et audire noluit, cum eam facile videre et audire potuisset, quemadmodum bene viderant, et recte audiverant testes ad eum actum adhibiti. Itaque pronunciatum fuit, Nobisque annuentibus sententia prodit pro matrimonii validitate.*

665. — QUAER. 3° *An in omni casu sponsis dari possit, aut debeat benedictio?*

Resp. 1° Si nomine benedictionis accipiantur verba: *Ego vos coniungo etc.*, semper sub gravi (93) danda est matrimonio catholicorum, quia a Concilio Tridentino praecipitur.

Resp. 2° Benedictio autem, quae dicitur *solemnis* et datur in Missa, semper danda est, nisi sponsa sit vidua (94). — *Recole dicta*, n. 582. 641. et seq.

PUNCTUM XII. — *De impedimento impotentiae.*

666. — Impotentia ad officia matrimonialia obeunda, seu incapacitas ad copulam carnalem, per se aptam ad generationem, multiplex distinguitur, scilicet

1° *Certa*, vel *dubia*, prout est vel non est manifesta.

2° *Antecedens*, vel *consequens*, prout matrimonium praecedat, vel illud subsequatur.

3° *Temporalis*, vel *perpetua*, prout lapsu temporis aut arte tolli potest, vel non potest.

4° *Naturalis*, vel *accidentalis*, prout oritur ex vitio intrinseco, vel a causa extrinseca, v. gr. maleficio.

5° *Absoluta*, vel *respectiva*, prout existit inter virum et omnes mulieres, vel inter virum et aliquam mulierem determinatam; aut vice versa.

667. **Principia.** — I. Impotentia *antecedens* et *perpetua*, sive absoluta, sive relativa, matrimonium *invalidum reddit* de iure naturali. Ratio est, quia obiectum contractus matrimonialis non existit, cum copula sit impossibilis. Constat etiam ex Iure canonico. — S. Lig. n. 1095.

(93) Haec resolutio repugnat canonice ab omnibus recepto, non esse quidpiam damnandum de mortali, nisi certo id constet (Vid. Vol. 1. n. 152. in not.). Hanc autem omissionem vix pauci quidam contra plures alios (apud S. Alphonsum n. 1094.) mere opinando quasi *gravem* haberi posse dixerunt.

Porro S. Alphonsus in praesenti quaestione utramque sententiam fatetur esse probabilem, et mere subdubitando dicit, **FORTE alteram probabilior.** Ergo cum ipse S. Doctor definiat, rem esse plane incertam, iam ista dubia maior probabilitas ad meram eruditionem, non vero ad confessoriorum usum, neque ad conscien-

tiarum regulam deservire potest, quinimo maxime idonea est ad confirmandum, eam omissionem gravis culpae damnari non posse.

(94) Quoad hoc mire DD. dissentiunt; aliqui benedicendas generatim volunt quilibet nuptias, dummodo iustae sint; alii non benedicendas contendunt, quando uterque vel saltem alteruter sponsorum benedictionem accepit; alii cum S. Thoma benedicendas dicunt, quando viduus ducat virginem: secus, si sit vidua. Bene concludit Schmalzgrueber (lib. 4. tit. 21. n. 41. 42.), optime facturum, qui Rituali Ecclesiae suae se accommodaverit: in hoc enim consuetudo Ecclesiae suae apparebit.

II. Impotentia consequens, et impotentia antecedens temporalis matrimonium non dirimunt; ratio est, quia usus actualis matrimonii ad eius essentiam non pertinet, et sufficit, ut consummatio vel fuerit possibilis tempore contractus, vel possibilis futura sit.

III. Impotentia certo cognita illicitum reddit matrimonii usum, etiam solummodo attentatum; quia ubi copula perfici nequit (95), deest finis, qui licitum efficit congressum.

(95) Ubi sermo sit de impotentia matrimonium consequente, iuxta principia in Medicorum seu Physiologorum scholis communiter nunc recepta perrarus erit casus, in quo ratione impotentiae congressus coniugibus quasi illicitus interdici debeat. Tunc enim tantummodo prorsus illicitus dicendus est congressus coniugalis, quando natura ipsius in se spectata, nullo omnino modo naturalis eiusdem effectus, conceptio scilicet seu generatio sequi ex eo possit: contra vero licitus censendus erit, quando generatio licet sperari facile non queat, non tamen sit impossibilis, et alioquin a coniugibus nihil amplius in iis adiunctis praestari possit. Atqui quoties vir adhuc vim retineat seminalem substantiam aliquo modo emittendi, eiusmodi congressus ex quo generatio, licet difficulter, absolute tamen sequi possit, vix unquam coniugibus impossibilis erit. Receptum scilicet nunc communiter apud physiologos medicosque illud est, quod experientia docuit, ad conceptum, generationisque effectum nequaquam necessarium esse, ut vir seminalem humorem effundat, iniiciatque in interiores usque feminei organi partes, sed satis esse, quod eiusmodi humor ad externam eiusdem organi superficiem, seu ad vaginae (ut aiunt) os, ingressumve affundatur et applicetur. Ita Vallisnieri (*Istoria della generazione dell'uomo* part. 1. cap. 8. n. 7., et part. 2. cap. 13.); ita et recentiora Medicinae lexica e celebriorum in scientia medica virorum studiis compilata, quorum alterum an. 1834. Venetiis prodit cum titulo: *Dizionario classico di Medicina interna ed esterna*, atte-

rum 1840. item Venetiis cum titulo: *Dizionario di Medicina, Chirurgia e Farmacia pratiche*. Ac primum quidem ad vocem *Impotenza* (tom. XVII. pag. 89.) *molti fatti* (inquit) *tendono a dimostrare, che basta che il liquore spermatico sia deposto nella entrata della parti sessuali della donna, acciocchè avvenga la fecondazione*. Quocirca (ibid. pag. 101.) concludit: *Non sarebbe lecito affermare, che un individuo... capace di versare sperma nelle parti genitali maggiormente esterne della donna, sia assolutamente inetto a riprodursi*. Alterum vero item ad V. *Impotenza* (vol. 3. pag. 691.): *Siccome parecchi fatti tendono a dimostrare, che basta talvolta, che lo sperma sia deposto all'ingresso delle parti genitali per fecondare, non si deciderà l'impotenza affatto assoluta, fuorchè quando, ecc.* Demum ita recentius Ludovicus Fleury in opere, cui titulus: *Traité thérapeutique et clinique d'hydrothérapie*, Paris, 1866, pag. 1025.: *La fécondation peut avoir lieu en l'absence de toute intromission pénienne, par le seul fait de la présence de sperme à l'orifice du vagin*.

Dixi autem, ubi sermo sit de impotentia matrimonium consequente; quando nimirum quaestio esse tantummodo potest de honestate actus inter coniuges certo legitimos. Nam si de impotentia antecedente ageretur, iam quaestio circa matrimonii valorem versaretur; haec autem iudici ecclesiastico dirimenda relinquuntur.

Dixi insuper, si alioquin a coniugi-

668. **Resolves.** — 1° Impotentes reputantur eunuchi seu spadones utroque testiculo destituti; secus si tantum uno careant.

2° In dubio de impotentia antecedenti, standum est pro valore matrimonii, et coniugibus copulam experiri permittendum est. Imo ad hoc triennium ipsis a Iure canonico conceditur, non obstante maiori probabilitate pro impotentia perpetua. — S. Lig. n. 1103.

3° In dubio de impotentia consequenti, licet pariter coniugibus copulam experiri, usquedum certi sint, eam perfici nullo modo posse. — S. Lig. n. 1101. Caute autem procedere debet Confessarius; et si deprehendat coniuges impotentes in bona fide versari, saepius monitione abstinere melius erit, ne a peccato materiali in formale labantur.

4° Non est confundenda impotentia cum sterilitate; steriles enim non sunt ad actum coniugalem impotentes; hinc valide contrahunt senes, qui matrimonium consummare valent; item mulieres, quae possunt semen excipere, etsi illud non retineant. — S. Lig. n. 1095. — Gousset, n. 791.

5° *Summopere caveat Confessarius, ne in re adeo gravis momenti, ac tot difficultatibus obnoxia temere procedat, aut quidquam propria auctoritate decernat; sed casum rite examinatum cum omnibus suis circumstantiis ad Ordinarium deferat, cuius tunc erit statuere ac de-*

bus nihil amplius in iis adiunctis praestari possit. Neque enim existimandum est, quia ex ea congregandi ratione possibilis manet aliquomodo generatio, et sic sine seminalis substantiae non omnino frustrato, actus dici naturae repugnans non potest, ideo fas esse coniugibus imperfectissima ea ratione matrimonialibus iuribus uti, quoties congregi aptiori modo possunt. Etsi enim generatim non teneantur summam adhibere diligentiam, quo effectus, a natura in opere coniugali intentus, certius sequatur; ad cavendum tamen, quantum in eorum potestate situm est, eum operis modum obligantur, vi cuius non solum praepediri, sed etiam non obtineri nisi difficillime generatio possit.

Illud interim Confessarius sedulo advertet, occasionem utendi praemissis physiologicae scientiae principiis non iis dumtaxat circumstantiis circumscribi, in quibus vir perfectus, quam ibi dictum fuerit, partes suas explere non valeat. Nam fre-

quentius forte contingit, ut dum vir officio suo fungi perfecte posset, muliebria tamen organa huic operi deservientia, aut etiam valetudinis, complexionisque praesens conditio, iis afficiantur incommodis ac morbis, ut congressum praedicto perfectiorem nullatenus permittant. Qui tamen morbi seu conditio cum effectum a natura intentum non praepediant prorsus, sed adhuc possibilem per se generationem relinquant, idcirco interdici, quasi illicitus, in iis adiunctis coniugalis congressus, ut minus perfectus, non potest. Quod idem et de senibus advertendum venit, quibus Theologi (Vide infr. n. 720. *Resol. 4.*) usum coniugii concedunt, *dummodo opus sufficienter perficere valeant, vel illud perficendi spem non habeant inanem*. Nam sufficienter ad opus idonei censerentur poterunt, quousque saltem praedicto modo partes suas explere valeant.

terminare, quid in simili negotio fieri oporteat. Imo, ut nobis videtur, Confessarius prudens ac discretus de impotentia coniuges non interrogabit, neque etiam eos, quos credit impotentes, praemonebit; neque ipsis ea de re consulentibus ultimo respondebit, nisi ipse prius consuluerit Episcopum. — Gousset, n. 791.

PUNCTUM XIII. — De impedimento raptus.

669. — *Raptus* est violenta abductio mulieris de loco tuto in alium, ubi sub potestate raptoris detineatur (96), matrimonii ineundi causa.

Raptus dirimit matrimonium de iure ecclesiastico inter raptorem et raptam. Constat ex *Trident.* sess. 24. c. 6.

Triplex requiritur conditio ad illud impedimentum incurrendum, nempe 1° ut mulier rapta adducatur de loco in locum; 2° ut femina rapiatur tantum matrimonii causa; 3° ut raptus fiat muliere repugnante (97) seu omnino invita. Sic ex textu *Conc. Trid.* eruitur (98). — S. Lig. n. 1107.

(96) Perinde est, sive raptor per se, sive per alios raptum exequatur; itemque sive per se et penes se, sive per alios ac penes alios raptam personam in sua retineat potestate. Id eruitur ex Declaratione S. Congr. Concilii 25. Iunii 1864., ut videre est in *Actis Romanis* vol. 1. pag. 15-25. Impedimentum autem incurrit, qui pro se rapit, non vero qui rapiunt pro alio, quamquam hi alias poenas tum civili tum canonico iure in raptores decretas incurrere possunt. Vid. Schmalzgrueber (lib. 5. tit. 17. n. 20.).

(97) Nihil refert, num mulier e propria domo per vim abstrahatur, an vero dolis circumducta in potestatem molientis rapinam inscia deveniat; itemque num e propriis aedibus abstrahatur, an vero per fraudes ex iis abducta, praepediatur deinde ne ad eas libere reverti possit. Aequae enim liber consensus abest, tum si per vim apertam, tum si per fraudes suae esse potestatis amplius non sinatur. Vid. *Declarat. S. Congr. in praec. not.* allegatam.

(98) Concilii Tridentini textus ab A. allegatus conditionem istam, quod mulier omnino repugnans et invita abducatur, reipsa non apponit: eam tamen DD. com-

muniter solent inde arguere, quod Concilium de eo raptu loquatur, quo libertas matrimonii laedatur (Vid. Schmalzgr. lib. 5. tit. 17. n. 33.); libertas autem consensus satis adesse videtur, quando mulier in sui abductionem consentit.

Verumtamen haec doctrina facile conciliari potest cum sententia opposita, si opportuna adhibeatur distinctio; dupliciter enim contingere potest abductio mulieris in sui raptum consentientis: nimirum primo quando tractatus de nuptiis cum raptore praecessit, ac mulier in sui abductionem consentit, ut iniri queat coniugium, quod alias impediatur: et tunc nullum oritur impedimentum, cum potius fuga cum viro dici debeat ad matrimonium libere contrahendum, quam raptus; secundo quando nullus de nuptiis contractus praecesserat; et tunc mulieris consensus in sui abductionem extortus per dolum praesumitur; cumque ex consensu in raptum inferri non possit consensus in matrimonium, raptus mulieris utut volentis decreto Concilii includitur (Vide Riganti *ad Cancellar.* reg. 49. a n. 79.).

Et haec quidem luculenter confirmantur ex S. Congregationis Declarationibus, quas

670. *Quaesita.* — *QUAER.* 1° *An impedimentum inducat raptus SEDUCTIONIS, seu cum mulier inducitur muneribus, blanditiis, etc. ad raptorem sequendum?*

Resp. Neg. Ratio est, quia Ecclesia per raptus impedimentum intendit tantum consulere perfectae libertati matrimonii, quae non laeditur cum mulier consentiens abducitur, etiam invitis parentibus. — *Ita communitate*, iuxta S. Lig. n. 1107. Consentiant Sanchez, Bonacina, Salmant., Scavini, etc.

Et Theologi quidem Galli non pauci contendunt, saltem in Gallia ex praescripta consuetudine *raptum seductionis* dirimere matrimonium. Sed hoc non est admittendum; non enim obligare potest consuetudo, quae solum in falsa legis interpretatione innititur. — *Conf. Gousset* n. 797.

Declarationes vero S. Congregationis Concilii, quae pro ea opinione referuntur in *Analectis Iuris Pontificii* (tom. IV. p. 1848. et seqq.) casus

collectas habes in Appendice inserta vol. Primo Actorum Romanorum (a pag. 54.); e quibus Appendicis Auctor haec consecutaria elicit: I. *raptum, qui sub decretum Concilii cadat, non haberi, quando praecedunt raptum concludentes tractatus de matrimonio ineundo. Hoc enim casu vir ius habet ad mulierem sibi despondendam, et mulier tenetur matrimonio consentire*; II. *neque hunc raptum verificari, si vir sine dolo mulierem ex condicto abducatur, eo quod tractatus de matrimonio ob parentum oppositionem non potuerit concludi*; III. *neque verificari raptum, si non vir, sed mulier virum sollicitaverit, ut ab eo abduceretur. In his duobus casibus dicenda est potius fuga mulieris cum viro, ut liberior matrimonium contrahant, quam raptus*; IV. *e contra raptum verificari, si mulier insidiis et dolosis sollicitationibus meditantis raptum abducatur, ut deinde sub raptoris influxu in matrimonium consentire cogatur.*

Et merito idem A. concludit, quoties mulier raptui consensisse videatur, resolutionem ex perspectis adiunctis desumendam esse. *Si enim mulier ideo in abductionem consentiat, ut liberior*

matrimonium contrahat, et hoc abductionis medio utatur ad obstacula removenda, non videtur raptus, sed mera fuga, quamvis aliqua iniuria parentibus dissentientibus irrogetur. At si vir recta via non possit mulieris consensum in matrimonium obtinere, et inde rapinam sive furtum puellae meditatus, incipiat inexpertam circumvenire insidiis, sollicitationibus dolosis, etc., ut hisce artibus... aliquam versatilis puellae complacentiam extorqueat, qua obtenta in spretum parentum eam rapiat; nemo non videt, virum quidem intendere puellam in matrimonium cogere, puellam autem insidiis viri ex circumventionem quodammodo adhaerere, quin ipsa serio advertat, se ad coniugium ineundum adigi, quod sponte et contra parentum voluntatem nunquam forsitan fuisset initura.

Et in his quidem habetur, quo et sequens A. quaestio solvatur, *de raptu seductionis* (*).

(*) Quidam abductam feminam non censent si quo sponte accessit, detineatur invita, dummodo abfuerit dolus (D'Annibale v. 3. n. 447.). Ratio est, quia versamur in odiosis. Lex est tamen mulieri favens.